

Učebné úlohy v prvouke vo vzťahu k bloomovej taxonómii kognitívnych cieľov

Dana Kollárová¹
Alexandra Nagyová²

¹ Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre - Pedagogická fakulta; Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra; dkollarova@ukf.sk

² Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre - Pedagogická fakulta; Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra; alexandra.nagyova@ukf.sk

Grant: APVV-18-0484

Název grantu: Lesná pedagogika a výchova k trvalo udržateľnému rozvoju v predprimárnej a primárnej edukácii (LESPED).

Oborové zamčrenie: AM – Pedagogika a školství

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Vo vyučovacích predmetoch elementárnych reálií by mal žiak porozumieť súvislostiam, ktoré sa spájajú s jeho najbližším prírodným a sociálnym prostredím. Vo vyučovacom procese týchto predmetov, v tomto prípade vo vyučovaní Prvouky v 2. ročníku, ide prioritne o stimuláciu a rozvoj myšlienkových operácií pri systematizácii nových pojmov. Učiteľ má vo vyučovaní k dispozícii učebné úlohy z praktickej učebnice Prvouky. Výskumným zámerom bolo obsahovou analýzou učebných úloh v učebnici skúmať, či uvedené úlohy rešpektujú rozvoj myslenia žiaka v súlade s Bloomovou taxonómiou cieľov. Výsledky skúmania sa stanú bázou pre tvorbu didaktických materiálov, konkrétne k témam, ktoré sa vzťahujú k učeniu sa o lese a k uvedomovaniu si súvislostí s udržateľným rozvojom.

Kľúčová slova Praktická učebnica Prvouky, úlohy a cvičenia, rozvíjanie myslenia, taxonómia cieľov.

1. ÚVOD

Úvodné ročníky žiaka v základnej škole prinášajú so sebou riešenie rozmanitých sociálnych situácií, ale aj príležitosť pre ciele pozorovanie, objavovanie a spoznávanie prírodného či spoločenského prostredia. Systém pojmového uchopenia z vonkajšej reality by mal žiak nájsť v obsahu a vyučovaní premetu Prvouka. Okrem porozumenia pojmov, by mal učiteľ stimulovať a ciele rozvíjať u žiakov aj myšlienkové procesy. Do istej miery mu k tomu môže byť nápomocná špecifická didaktická pomôcka – učebnica. V našom príspevku sa zameriavame na skúmanie obsahu učebnice Prvouky pre druhákov (2016). Konkrétne boli predmetom nášho skúmania učebné úlohy tejto praktickej učebnice. Termín praktická učebnica uvádzame z toho dôvodu, že žiaci v druhom ročníku ešte nemajú zvládnuté čítanie na takej úrovni, aby mohli pracovať so súvislým učebným textom.

Dá sa predpokladať, že učebné úlohy v učebniciach rešpektujú vekové osobitosti žiakov z hľadiska ich kognitívnych procesov. Práve kladením správnych otázok však môže učiteľ nielen stimulovať žiaka k samostatnému mysleniu, ale rovnako sa môže prostredníctvom odpovedí dozvedieť veľa o jeho hladine myslenia, o jeho potrebách, záujmoch. Následne to môže učiteľa motivovať k tvorbe ďalších otázok s rešpektom k individuálnym osobitostiam žiaka a k jednotlivým témam. Spomenieme, že už Rýdl (2003)

upozorňoval na to, že kľúčom k vzdelávaniu by mala byť vo vyučovaní otázka. Aj v našej pedagogickej praxi sa nám ukazuje, že učitelia nemajú istotu v kladení otázok, ktoré by systematicky rozvíjali myslenie žiakov. Aj táto skúsenosť bola pre nás motívom k analýze dokumentov, pretože sme presvedčení, že v druhom ročníku ZŠ, je dostatočný priestor na stimulovanie myslenia práve v predmete Prvouka. Rozmanitými úlohami v rámci témy učíme žiakov myslieť – porovnávať, triediť, hľadať a nachádzať príčiny a dôsledky, či vyvodzovať, alebo tvoriť predpoklady. Keď zistia, že vždy nemusí byť len jedna odpoveď správna, povzbudí ich to k samostatnému premýšľaniu, ale aj k schopnosti a odvahe vyjadriť sa. Takýto obsah a spôsob vyučovania môže byť dobrým základom pre utváranie si konkrétnych predstáv, ale aj vzťahu k životnému prostrediu, k porozumeniu potreby chrániť ho.

2. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ SKÚMANEJ PROBLEMATIKY

Kľúčovými teoretickými oblasťami, z ktorých náš výskum vychádza sú vyučovací predmet Prvouka, konkrétne pracovná učebnica Prvouky pre 2. ročník ZŠ a Bloomova taxonómia kognitívnych cieľov. Rozhodli sme sa pre Bloomovu taxonómiu z toho dôvodu, že v nej vidíme logické štruktúrovanie s rešpektom k rozvíjaniu myslenia žiaka mladšieho školského veku, ktoré by mali rešpektovať aj učebné úlohy v učebniciach.

Súčasťou učebných úloh je aj kladenie otázok. Získať odpovede na dané otázky žiakovi umožňujú práve kognitívne procesy. To nám potvrdzuje aj nasledovné tvrdenie Daniela (2003), podľa ktorého práve poznávacie procesy človeku umožňujú tvoriť si určitý obraz sveta, učí sa v ňom orientovať a chápať ho. Tieto procesy majú za cieľ prijímať a spracovávať informácie z vnútorného a okolitého vonkajšieho sveta. Kognitívne procesy obsahujú vnímanie, predstavy, pozornosť, pamäť, myslenie a reč. Sternberg (2002) dodáva, že danými kognitívnymi procesmi sa zaoberá kognitívna psychológia, ktorej predmetom sú otázky: Ako ľudia vnímajú informácie, ako sa ich učia, ako si ich pamätajú, a ako o nich premýšľajú. Prostredníctvom kognitívnych – poznávacích procesov teda žiak nadobúda rôzne poznatky a informácie o svete a prostredí.

Schopnosti logicky myslieť a uvažovať sa človek musí naučiť. Najvhodnejším obdobím je podľa Bäckerovej (2014) práve mladší školský vek. Autorka ďalej pripomína, že logické myslenie má svoj

základ už od narodenia a neustále sa zdokonaľuje a rozvíja. Upozorňuje na vek 6 – 8 rokov, kedy nastáva ďalší pokrok v logickom myslení. Dieťa nachádza, hľadá iné vlastnosti predmetov a tým sa u neho rozvíja systematickosť a komplexnosť. V tejto súvislosti by sme chceli upriamiť pozornosť aj na kritické myslenie. To je založené na stratégiách, ktoré podporujú rôzne spôsoby komunikácie a overovanie svojich riešení či nápadov a patrí sem: diskusia, debata, beseda, dialóg, skupinová práca, a v školskom prostredí napríklad aj zverejnenie práce žiakov. Všetky uvedené pedagogicko-didaktické postupy majú spoločného menovateľa – otvorená otázka a odpoveď – myšlienková aktivita žiaka.

2.1 Vyučovaci predmet Prvouka

V kurikule pre primárne vzdelávanie v Slovenskej republike máme popri hlavných vyučovacích predmetoch, ako slovenský jazyk a matematika, významné postavenie aj predmet Prvouka. Legislatívny rámec predmetu je vymedzený Inovovaným štátnym vzdelávacím program pre primárne vzdelávanie 2015 (ďalej len iŠVP, 2015). Rámcový učebný plán (In iŠVP, 2015) stanovuje, že Prvouke sa v 1. ročníku ZŠ venuje 1 vyučovacia hodina týždenne a v 2. ročníku 2 vyučovacie hodiny týždenne. Vzdelávací štandard Prvouka (2015) popisuje Prvouku ako vyučovaci predmet, ktorý vo svojom obsahu vzdelávania prepája poznatky z prírodovedných a spoločenskovedných štúdií. Znamená to, že žiak sa prostredníctvom prírodovednej oblasti oboznamuje so zákonitosťami prírodných procesov, spoznáva prírodu ako systém a vedie žiaka k uvedomeniu si dôležitosti ochrany prírody.

Z hľadiska sociálnych štúdií vytvára obsah vzdelávania Prvouky základný pilier oboznamovania žiaka so spoločenským prostredím, s ľuďmi, kultúrou, históriou, a to všetko vo vzájomných väzbách. Už Navrátilová (1986), na ktorú nadväzujú Doušková (2003) a Klusák (2010), vyzdvihovali dôležitosť predmetu Prvouka z hľadiska jej edukačných cieľov. Uvedení autori akcentujú, že vyučovanie Prvouky plní:

- vzdelávacie ciele - poznatky o živej a neživej prírode, spoločnosti a spoločenskom živote, domove a pod.,
- výchovné ciele - rozvoj osobnosti žiaka, morálnych vlastností, spoločenského správania, kladnému vzťahu k prírode a jej ochrane, k práci, k rodičom, domovu a ďalším.

Vyučovaci predmet Prvouka má okrem uvedených cieľov rozvíjať komunikačné zručnosti v súčinnosti s kognitívnymi funkciami a akcentuje na rozvoj logického, kritického a pojmového myslenia žiaka mladšieho školského veku. To, či sa však tieto ciele vyučovania Prvouky budú naplňovať závisí od vlastnej tvorivej činnosti učiteľa, ale aj od dostupnosti učebných obsahov v podobe textov v pracovných učebniciach, učebných pomôcok a do istej miery aj od kladenia otázok žiakom, konkrétne od ich vetných konštrukcií.

2.2 Pracovná učebnica Prvouky pre 2. ročník ZŠ

Ako sme uviedli vyššie, legislatívne záväzný obsah vzdelávania Prvouky stanovuje iŠVP (2015), konkrétne vzdelávací štandard Prvouka (2015). Učiteľ v procese vyučovania Prvouky tento obsah rešpektuje, pričom priamym materiálom, na základe ktorého postupuje, je hlavne učebnica Prvouky.

O učebnici hovorí Turek (2014) ako o najdôležitejšom a najkonkrétnejšom nositeľovi učiva, ktoré si má žiak osvojiť. Pre potreby edukačného procesu Prvouky v 1. a 2. ročníku ZŠ sa využíva pracovná učebnica ako modifikovaný variant učebnice.

Pracovnú učebnicu môžeme charakterizovať ako interaktívnu učebnú pomôcku, ktorá je tvorená pracovnými listami pozostávajúcimi z didaktických úloh a obrázkov. Tie sú prispôbené kognitívnym možnostiam žiaka mladšieho školského veku, konkrétne ročníku. Didaktická úloha, resp. cvičenie v praktickej učebnici je určené pre žiaka k dosiahnutiu stanoveného študijného cieľa (Turek, 2014). Definíciu ďalej rozširuje Čtrnástová (2009) tvrdením, že učebná úloha je požiadavka na žiaka, aby realizoval konkrétnu cieľavedomú činnosť smerujúcu k dosiahnutiu vopred stanoveného cieľa. V našom výskume sa venujeme analýze pracovnej učebnice Prvouka pre druhákov od autoriek Rút Dobišová Adame, Oľga Kováčiková (2016).

2.3 Bloomova taxonómia kognitívnych cieľov

Súčasná spoločnosť apeluje na to, aby žiak v procese vyučovania nebol len pasívnym príjemcom informácií, ktoré mu odovzdáva učiteľ, ale aby poznanie získaval vlastným konaním a myšlienkovou aktivitou. Kostrub (2007) v tejto súvislosti hovorí, že učiteľ vytvára adekvátne podmienky pre učenie sa žiaka, ktoré zabezpečia aktivnosť učiaceho sa subjektu a zamedzia jednostranné ovplyvňovanie zo strany učiteľa. Takto orientovaný vyučovaci proces vychádza z princípov konštruktivismu, kedy nejde len o samotné získanie vedomostí, ale Turek (2014) pripomína, že je dôležitý je aj proces ich získavania.

Ako sme uviedli vyššie, medzi jeden z hlavných cieľov Prvouky patrí rozvíjanie kognitívnych funkcií žiaka. V procese vyučovania Prvouky zadáva učiteľ žiakovi rozmanité učebné úlohy. V snahe o rozvíjanie kognitívnych štruktúr žiaka by mal byť žiak konfrontovaný učebnými úlohami, ktoré sa opierajú o taxonómiu kognitívnych cieľov. A to nezávisle od toho, či ide o učebné úlohy nachádzajúce sa v pracovnej učebnici Prvouky, alebo o učebné úlohy vytvorené učiteľom. Ako uvádzajú Kalhous (2009) a Turek (2014), v súčasnosti je známych viacero taxonómií kognitívnych cieľov, pričom sa zhodujú, že najznámejšou a pre podmienky nášho školstva najjednoduchšie aplikovateľnou je taxonómia B. S. Blooma. Konkrétne jej revidovaná podoba vytvorená L. A. Andersnovou a D. R. Kratwohlom v roku 2001 (Valent, 2007), ktorá sa svojou dvojdimenzionálnou štruktúrou viac približuje konštruktivistickému prístupu. Turek (2014) a Valent (2007) uvádzajú revidovanú Bloomovu taxonómiu, ktorá je tvorená dimenziou poznatkov – faktografické, konceptuálne, procedurálne a metakognitívne a dimenziou kognitívnych procesov – zapamätať si, porozumieť, aplikovať, analyzovať, hodnotiť a tvoriť. K jednotlivým kognitívnym procesom ďalej uvádzajú nasledovné podkategórie:

- zapamätať si – znovuspoznanie, vybavenie si z pamäti,
- porozumieť – interpretovanie, uvádzanie príkladu, triedenie, sumarizovanie, usudzovanie, porovnávanie, vysvetľovanie,
- aplikovať – realizácia, uplatnenie.
- analyzovať – diferencovanie, organizovanie, prisudzovanie
- hodnotiť – overenie, posudzovanie,
- tvoriť – generovanie, plánovanie, produkovanie.

Ak chceme stimulovať myslenie žiaka, jeho logické a kritické myslenie, v popredí pedagogického myslenia učiteľa by mala stáť správna tvorba otázky. Práve správnym položením otázky žiakovi dokážeme v jeho odpovedi dešifrovať, ako žiak rozmýšľa. Ak však položíme len zisťovaciu otázku, či si žiak pamätá, nerozvíjame jeho ďalšie myšlienkové operácie. Častou chybou v kladení otázok je tiež fakt, že prvé otázky smerujú k zložitejším myšlienkovým operáciám, čím nedodržíme zásadu postupnosti, prípadne sa viaceré v viažu k tej istej oblasti. Aj z toho dôvodu sme sa rozhodli

uskutočniť analýzu pracovných učebníc Prvouky, kde sme skúmali, aké otázky a úlohy sú v týchto učebniciach.

3. UČEBNÉ ÚLOHY V PRVOUKE S DÔRAZOM NA REŠPEKTOVANIE KOGNITÍVNYCH CIEĽOV

3.1 Cieľ výskumu

Predkladaná štúdia prezentuje výsledky nášho výskumu, ktorého cieľom bolo zistiť, aké sú učebné úlohy v pracovnej učebnici Prvouky pre 2. ročník ZŠ, ktoré rešpektujú rozvoj myslenia žiaka v súlade s Bloomovou taxonómiou cieľov.

Vzhľadom k uvedenému výskumnému cieľu bolo našim zámerom analyzovať a vyhodnotiť učebné úlohy v pracovnej učebnici Prvouka pre druhákov (Dobišová, Kováčiková, 2016), vo vzťahu ku konštruktivistickému prístupu. Ak hovoríme o učebnej úlohe, ktorá je konštruktivisticky orientovaná, máme tým na mysli, že podnecuje myšlienkovú aktivitu žiaka. Znamená to, že sme sa zaoberali učebnými úlohami z hľadiska špecifikácie, teda akú úroveň poznania vyžadujú uvedené úlohy od žiaka podľa Bloomovej taxonómie kognitívnych cieľov – zapamätať si, porozumieť, aplikovať, analyzovať, hodnotiť a tvoriť.

3.2 Výskumný súbor a výskumné metódy

Predmetom nášho skúmania boli učebné úlohy v pracovnej učebnici Prvouky pre 2. ročník ZŠ. Aby sa nám podarilo predmet skúmania objasniť, reprezentujú náš výskumný súbor hotové (Gavora, 2015) pedagogické dokumenty (Hendl, 2016). Relevantný význam pre naše výskumné potreby mala pracovná učebnica Prvouka pre druhákov (Dobišová, Kováčiková, 2016). Výskum sme realizovali v roku 2020.

Využitou výskumnou metódou bola obsahová analýza textu, ktorá podrobuje analýze komunikát, ktorý predstavuje súbor výskumných dát (Gavora, 2015). V našom konkrétnom výskume sme analyzovali latentný, teda skrytý obsah textu. Získané výskumné dáta sme následne kvantifikovali, čím sme smerovali k naplneniu cieľa výskumu. K získaniu výskumných dát sme smerovali deduktívnym spôsobom obsahovej analýzy (Gavora, 2015), kedy sa existujúce dáta vzťahujú k teoreticky definovaným kategóriám. Čo pre nás znamenalo, že existujúce dáta – učebné úlohy, v pracovnej učebnici Prvouky, sme prostredníctvom výskumného nástroja – kódovacieho hárku, priradili k vopred stanoveným kategóriám – zapamätať si, porozumieť, aplikovať, analyzovať, hodnotiť a tvoriť. Kvantitatívne dáta, ktoré sme získali prostredníctvom kódovacieho hárku podliehali vyhodnoteniu prostredníctvom matematicko-statistickej metódy. Pomocou nej sme určili frekvenciu, t.j. absolútnu a relatívnu početnosť výskytu, analytických kategórií – zapamätať si, porozumieť, aplikovať, analyzovať, hodnotiť a tvoriť.

3.3 Výsledky výskumu, ich analýzy a interpretácia

Výsledky analýzy učebných úloh v pracovnej učebnici Prvouka pre druhákov (Dobišová, Kováčiková, 2016) uvedieme najskôr v nasledujúcom grafickom zobrazení a neskôr ich interpretujeme:

Tabuľka 1: Učebné úlohy v pracovnej učebnici Prvouka pre druhákov

Úroveň kognitívnych procesov	Absolútna početnosť	Relatívna početnosť v %
Zapamätať si	71	19,94
Porozumieť	147	41,29

Aplikovať	30	8,43
Analyzovať	33	9,27
Hodnotiť	36	10,11
Tvoriť	39	10,96
Spolu	356	100

Celkový počet učebných úloh určených pre žiaka bol v tejto pracovnej učebnici 356. Ako vidíme, dominujúce úlohy sa viažu ku kognitívnej úrovni – Porozumieť. Z celkového počtu úloh, predstavuje ich zastúpenie až 41,29%. Druhé najviac frekventované učebné úlohy sú zamerané na úroveň zapamätania si. Ich celkový počet je 71, čo značí 19,94% úloh z celkového počtu 356. Na opačnej strane sú úlohy na aplikáciu, ktorých podiel je z celkového počtu úloh len 8,43%. Podobne nízku mieru zastúpenia majú aj úlohy zamerané na analýzu – 9,27%, hodnotenie – 10,11% a tvorbu – 10,96%. Ako teda vidíme, väčšina úloh, až 69,66% je zameraná na rozvíjanie nižších kognitívnych funkcií.

V rámci obsahovej analýzy sme tiež venovali pozornosť aj podkategóriám jednotlivých úloh. Ich prehľadnejšie štruktúrovanie uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2: Učebné úlohy v učebnici Prvouka pre druhákov vo vzťahu k podkategóriám úrovni poznávacích procesov

Kategória poznávacích procesov	Absolútna početnosť	Relatívna početnosť v %
Zapamätať si		
Znovospoznanie	21	5,90
Vybavenie si z pamäti	50	14,04
Porozumieť		
Interpretovanie	37	10,39
Uvádžanie príkladu	15	4,21
Triedenie	19	5,34
Sumarizovanie	3	0,84
Usudzovanie	36	10,12
Porovnávanie	16	4,49
Vysvetľovanie	21	5,90
Aplikovať		
Realizácia	17	4,78
Uplatnenie	13	3,65
Analyzovať		
Diferencovanie	21	5,90
Organizovanie	12	3,37
Prisudzovanie	0	0
Hodnotiť		
Overovanie	3	0,84
Posudzovanie	33	9,27
Tvoriť		
Generovanie	12	3,38
Plánovanie	14	3,93
Produkovanie	13	3,65
Spolu	356	100

Ako vidíme najčastejšími učebnými úlohami v pracovnej učebnici sú úlohy vyžadujúce od žiaka vybavenie si poznatkov z pamäti. Tieto úlohy predstavujú 14,04% z celkového počtu úloh. Nepovažujeme to za pozitívum, pretože kľúčovou úlohou učiteľa je učiť žiaka myslieť v súvislostiach. O to je to dôležitejšie v predmete Prvouka, kde sa žiak učí porozumieť odporovaným javom a vzťahom medzi nimi. Naopak, ako pozitívum môžeme hodnotiť fakt, že sa venuje pozornosť úlohám, ktoré si vyžadujú uvažovanie – interpretácia. Tieto úlohy tvoria 10,39% a v tesnom závесе za nimi sú úlohy na usudzovanie – 10,12%. Učebné úlohy, ktoré sa

v pracovnej učebnici nevyskytujú vôbec, sú úlohy zamerané na prisudzovanie. Opäť to hodnotíme ako negatívum, pretože v Prvouke ako v pojmotvornom procese musíme aplikovať úlohy tohto typu. Žiak by mal vyvodzovať pojmy, na základe prisudzovania napr. vlastností, tie vychádzajú zo znakov všeobecných, zvláštnych či jedinečných. Z veľkého počtu učebných úloh, až 356, majú rovnako nízke zastúpenie úlohy na overovanie, tvoria iba 0,84%. Musíme konštatovať, že v tejto podrobnejšej tabuľke opäť vidieť dominantné zastúpenie kategórií poznávacích procesov smerujúcich k rozvoju nižších kognitívnych procesov. Aj z toho dôvodu sme sa rozhodli vo výskume pokračovať, ale to už prekračuje rámec predloženej štúdie.

4. ZÁVER

Vyučovací predmet Prvouka je predmet, ktorý tvorí vedomostný, postojový a spôsobilostný základ pre ďalšie predmety. Žiakom poskytuje príležitosť osvojiť si poznatky súvisiace s prírodou a spoločnosťou. Treba zdôrazniť, že utvára a buduje u žiaka pozitívny vzťah k prírode, ale aj k spoločnosti a učí ho správať sa zodpovedne nielen k sebe, svojmu okoliu, ale aj k životnému prostrediu. Umožňuje mu tiež osobnostný a sociálny rozvoj. Z hľadiska prírodovednej oblasti sa zameriava na poznávanie organizmov, živého i neživého prostredia, na ich vzájomné vzťahy. Žiaci prostredníctvom skúmania rôznych prírodných javov sa oboznamujú s prírodou a jej okolím, učia sa ho skúmať a objavovať. Už v samotných cieľoch Prvouky (2016) je zakomponované, že u žiakov máme rozvíjať pozorovaciu schopnosť, schopnosť porovnávať, učiť ich zoskupovať, triediť, vytvárať vlastné úsudky, tvoriť závery, učiť ich argumentovať a viesť diskusiu. Rovnako by sme ich mali viesť k schopnosti rozlišovať nevhodné a vhodné správanie, uvedomovať si a rešpektovať rozdielne vlastnosti ľudí, učiť ich porozumieť pravidlám, ich významu pre seba, iných, ale aj pre spoločnosť. V neposlednom rade by sme ich mali oboznámiť s možnými rizikami nášho rozhodovania, správania aj konania. Všetky tieto úlohy by mali mať pravidlá, postupnosť a didaktický systém. Ak budeme so žiakmi smerovať systematickým prístupom k uvedeným cieľom, je tu veľký predpoklad, že sa nám podarí rozvíjať nielen ich logické myslenie, ale aj ich kritický pohľad na sociálne a prírodné javy, s dôrazom na zmysel pre zodpovednosť.

Zdroje

- BÄCKER, BRAUN, K. 2014. Rozvoj inteligencie u detí od 3 do 6 let. Praha : Grada, 2014. 200 s. ISBN 978-80-2474-798-9.
- ČTRNÁCTOVÁ, H. 2009. Učebné úlohy v chémii. Praha : Karolinum, 2009. 87s. ISBN 978-80-4261-666-7.
- DANIEL, J. 2003. Prehľad všeobecnej psychológie. Nitra: Enigma. 278 s. ISBN 80- 89132-05-7
- DOBIŠOVÁ ADAME, R., KOVÁČIKOVÁ O. 2016. Prvouka pre druhákov. Bratislava : AITEC s. r. o., 2016. 96 s. ISBN 978-80-8146-124-8.
- DOUŠKOVÁ, A. 2003. Učenie sa žiaka v prírodovednom a spoločenskom kontexte. Banská Bystrica : PF UMB, 2003. 144 s. ISBN 80-8055-807-8.
- GAVORA, P. 2015. Obsahová analýza v pedagogickom výskume: Pohľad na jej súčasné podoby. In Pedagogická orientace [online]. 2015, roč. 25, č. 3 [2020-10-11]. Dostupné na internete: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/3670/pdf_gavora>. ISSN 1805-9511.
- HENDL, J. 2016. Kvalitatívny výzkum: základní metody a aplikace. 4. vyd. Praha : Portál, 2016. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. 2009. Školní didaktika. Praha : Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-807-36-7571-4.
- KLUSÁK, M. 2010. Poznávání sociálního prostředí. In Předškolní a elementární pedagogika. Praha : Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-828-9, s. 363-399.
- KOSTRUB, D. 2007c. Niektoré špecifiká teórií učenia sa uplatňované vo výučbe. In Fórum o premenách školy v 21. storočí. Bratislava : PF UK, 2007. ISBN 978-80-969146-7-8, s. 91-98.
- NAVRÁTILOVÁ, K. 1986. Didaktika prvouky. Nitra : PF UKF, 1986. 148 s.
- RÝDL, K. 2003. Inovace školního systému. Praha : ISV, 2008. 281 s. ISBN 80-86642-17-8.
- STERNBERG, R. J. 2002. Kognitivní psychologie. Praha : Portál, 2009. 636 s. ISBN 978-80-7178-376-5.
- ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV, 2015. Inovovaný štátny vzdelávací program pre 1. stupeň ZŠ. [online]. Bratislava : ŠPÚ, 2015. 27 s. [cit. 2019.02.18]. Dostupné na internete: <<http://www.statpedu.sk/sk/svp/inovovany-statny-vzdelavaci-program/inovovany-svp-1.stupen-zs/>>.
- ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV, 2015. Vzdelávací štandard Prvouka. [online]. Bratislava : ŠPÚ, 2015. 13 s. [cit. 2019.02.18]. Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/prvouka_pv_2014.pdf>.
- TUREK, I. 2014. Didaktika. 3. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, s. r. o. 2014, 618 s. ISBN 978-80-8168-004-5.
- VALENT, M. 2007. Taxonómia vzdelávacích cieľov v novom šate. In Pedagogické rozhľady. ISSN 1335-0404, 2007, roč. 16, č. 5, s. 14-17.